

Výsledky floristického kurzu ČSBS v Táboře 1988 (2. – 9. července)

Results of the floristic summer school of the Czechoslovak Botanical Society in Tábor (2–9 July 1988)

Milan Štech¹⁾ [ed.]

Spolupracovali: Václav Chán²⁾, † Vladimír Skalický & Vojtěch Žíla³⁾

¹⁾ *Biologická fakulta Jihočeské univerzity, Branišovská 31, 370 05 Č. Budějovice;
e-mail: stech@bf.jcu.cz*

²⁾ *Dr. Jiřího Físky 867, 386 01 Strakonice*

³⁾ *Mládežnická 1227, 386 01 Strakonice*

Abstract

During the floristic summer school organized by the Czechoslovak Botanical Society in July 1988, floristic data were recorded at 842 localities in the surroundings of Tábor, South Bohemia. In total, 1083 plant taxa were found and about 17,000 records were made. Species are listed alphabetically with numbers of localities which can be found in a separate list.

Nomenklatura: Kubát et al. (2002)

Úvod

Ve dnech 2. – 9. 7. 1988 se konal v Táboře 27. floristický kurz tehdejší Československé botanické společnosti. Kurzu se zúčastnilo zhruba 150 botaniků a ochranářů. Od té doby již uplynula řada let a teprve rozsáhlý projekt zaměřený na publikaci dosud nevydaných výsledků floristických kurzů, finančně podpořený MŽP (rozhodnutí č. 3475/404/02), umožnil dlouhou dobu rozpracované výsledky převést do podoby počítačové databáze a připravit k publikaci. Vedoucími na floristickém kurzu v Táboře byli: Vladimír Čejka, Čestmír Deyl, Vít Grulich, Jana Hašková, Lubomír Hrouda, Štěpán Husák, Jan Jeník, Bohdan Křisa, Jarmila Kubíková, Stanislav Kučera, Rudolf Kurka, František Procházka, Antonín Pyšek, Jiří Sádlo, Vladimír Skalický, Jaromír Sofron, Bohumil Trávníček a Vojtěch Žíla. Své nálezy z botanických exkurzí vedených při terénních cvičeních na stanici PřF UK v Dobronicích u Bechyně přiřadil V. Skalický; údaje získané během vojenského působení v Bechyni poskytl J. Štěpánek. Veškeré tyto materiály ještě revidoval a připomínkoval V. Skalický. Popis lokalit sjednotili V. Chán a V. Žíla a vytvořili jejich celkový přehled. V roce 2002 zajistili

přepsání těchto primárních dat do elektronické podoby L. Caisová, F. Kolář, M. Kubešová a L. Lippl. Poté M. Štech provedl celkovou revizi údajů, konečné přečíslování lokalit a vytvořil kompletní databázi v programu Access. V této fázi byla sjednocena nomenklatura. Až na drobné výjimky byla použita jména přijatá v díle Kubát et al. (2002). Ve snaze o maximální využití poskytnutých údajů bylo pečlivě přihlíženo ke jménům použitým jednotlivými autory zápisů. Proto v některých případech jsou uvedena i jména, která jsou v Klíči pouze v diskusi variability nebo jako synonyma. V případě rostlin v Klíči neuvedených jsou jména uvedena s autorskými zkratkami. V ojedinělých nejasných případech byla do závorky uvedena původní jména použita autorem údaje. V některých případech jsou určité pochybnosti o některých nedoložených údajích vyjádřeny otazníkem v závorce. Několik zjevně mylných údajů, vzniklých pravděpodobně přepisem, bylo vyřazeno. V případě potřeby jsou k dispozici originální použitá jména v databázi uložené u M. Štecha na Biologické fakultě JU – Milan Štech, Biologická fakulta JU, Branišovská 31, 370 05 České Budějovice, e-mail: stech@bf.jcu.cz.

Charakteristika navštívených fytochorionů

převážně podle informačních materiálů k floristickému kurzu – autor V. Skalický a práce Chán et al. (1977)

39. Třeboňská pánev

Kotlina suprakolinního stupně, jejímž geologickým podkladem jsou jílovce svrchní křídý většinou pokryté tercierními a kvartérními sedimenty (vegetačně jsou zvláště významné humolity na tektonických poruchách a váté písky), jen místy vystupují pahorky tvořené hominami moldanubika nebo plutonu. Převážná část severní navštívené části spadá do oblasti MT 7, méně MT 9 a jen okrajově MT 10 a její nadmořská výška je převážně v rozmezí 400–450 m. Průměrné teploty se pohybují mezi 7,0–7,5 °C a průměrné srážky zhruba v rozmezí 600–650 mm za rok.

Vegetace a květena je významně ovlivněna velkými plochami rybníků a luk. Charakteristické jsou i hráze rybníků se staletými duby. Lesy jsou převážně kulturní smrkové, borové nebo smíšené. Rekonstrukce přirozené lesní pokrývky je obtížná, poněvadž přirozené složení lesů odpovídající spektru dřevin podle pylové analýzy se nezachovalo. Značné zastoupení tu zřejmě měly *Pinus sylvestris*, *Abies alba*, *Quercus robur*, *Picea abies*, *Alnus glutinosa*, méně *Tilia cordata*, minimálně byly rozšířeny *Fagus sylvatica*, *Corylus avellana* a v severnější části i *Carpinus betulus*. Na rašelinných půdách je význačné zastoupení *Betula pubescens* a *Pinus rotundata*. Z toho lze usoudit, že na podmáčených půdách tu byly nejen lužní lesy podsvazu *Alnion glutinoso-incanae*, ale i podmáčené olšiny svazu *Alnion glutinosae* přecházející do podmáčených smrčín a jedlových smrčín svazu *Piceion excelsae*, na rašelinných půdách porosty svazu *Betulion pubescentis* a blatkové porosty (*Pino rotundatae-Sphagnetum*, svaz *Sphagnion medii*) přecházející do podmáčených smrčín. Klimaxovými lesními porosty tu byly pravděpodobně acidofilní doubravy s jedlí a borové doubravy (*Genisto germanicae-Quercion*) přecházející v acidofilní jedliny

problematického složení a zařazení, poněvadž se fytoocenologicky nezachovaly. Na extrémních písčitých podkladech tu byly pravděpodobně bory (svaz *Dicrano-Pinion*), na výživnějších podkladech na pahorcích v severnější části (např. u Soběslavi) lesy svazu *Carpinion*. Jen v okrajových částech tu byly zastoupeny i bučiny (např. polesí Kapinos, u Staňkova). V kulturních lesích se podíl smrku a borovice vlivem zásahu člověka zvýšil tak, že se staly převládajícími dřevinami. Z nelesních náhradních společenstev se zde velkoplošně uplatňují společenstva vodní, bažinná, rákosinná, obnažených rybníčních den, slatinná a rašelinná, luční (dnes převážně kulturní hnojené louky) a společenstva pastvin (hlavně *Violion caninae*), na mělkých písčitých podkladech společenstva svazu *Thero-Airion*, na vátých písčích výjimečně i *Corynephorion canescentis*. Typická byla i společenstva plevelů vlhkých písčitých polí, která převážně zanikla v posledních desetiletích. Floristický kontrast vůči okolním fytochorionům tvoří tyto druhy: *Pinus rotundata*, *Betula pubescens* (kvantitativně), *Ledum palustre*, *Andromeda polifolia* (kvant.), *Thelypteris palustris*, *Hydrocotyle vulgaris*, *Drosera anglica*, *Ranunculus lingua*, kvantitativně mnoho druhů vodních, *Coleanthus subtilis*, *Cicuta virosa*, *Carex dioica*, *C. chordorrhiza*, *Rhynchospora alba*, *Vaccinium uliginosum*, z druhů suchých stanovišť např. *Thymus serpyllum*, *Corynephorus canescens*, *Chamaecytisus ratisbonensis*, *Melampyrum bohemicum* a *Pulsatilla vernalis*.

41. Střední Povltaví

Na území kurzu byl tento fytogeografický okres zastoupen pouze průlomovým údolím Lužnice a jevy údolního i říčního fenoménu. Oblast spadá do klimatické oblasti MT9 s průměrnou teplotou okolo 7 °C a průměrnými srážkami 600–650 mm. Geologickým podkladem jsou ruly pestré série moldanubika místy s bazickými vložkami, ale i živinami chudé ortonuly a v úseku mezi Tábořem a Příběnicemi syenodiority. Rozdílnost podkladů se zvláště uplatňuje na výchozech skal a na mělkých kamenitých půdách. Krajina je značně lesnatá, na místech prudších svahů se zachovanými přirozenými společenstvy, na přístupných místech s kulturními lesy smrkovými a borovými. Stupeň suprakolinní, podle modelace reliéfu s cenózami a květennou náplní kolinního až submontánního stupně. Klimaxovými cenózami byly lesy svazů *Carpinion* a *Fagion*. Významnými dřevinami tu jsou *Carpinus betulus* a *Quercus petraea*, které vůči okolním územím tvoří kvantitativní floristický kontrast. Na sutích a v roklich jsou zastoupeny lesy svazu *Tilio-Acerion*, na ortonulových skalách reliktní bory svazu *Dicrano-Pinion*, podél vodních toků jen úzký lužní doprovod podsvazu *Alnenion glutinoso-incanae*. Podél Lužnice jsou fragmentárně zastoupeny travinné porosty říčních náplavů s *Armeria vulgaris*, bohaté jsou však pobřežní rákosiny svazu *Phalaridion arundinaceae* s druhy *Carex buekii*, *Barbarea stricta*, *Pseudolysimachion maritimum*, *Rorippa amphibia* a *Equisetum pratense*. Na skalách a kamenitých svazích často *Vincetoxicum hircundinaria*, *Achillea tanacetifolia*, *Melica picta*, *Origanum vulgare*, *Thlaspi coerulescens*, *Dianthus carthusianorum*, *Hieracium cymosum*, *Polygonatum odoratum*, *Veronica teucrium*, *Festuca pallens*, *Anthemis*

tinctoria, vzácně *Artemisia campestris* nebo *A. scoparia*, *Aurinia saxatilis*, *Potentilla inclinata*, *Saxifraga rosacea*, *Trifolium alpestre*, *Inula salicina*, v roklicích *Aruncus vulgaris*, *Rosa pendulina*, *Lunaria rediviva*, *Senecio germanicus*, *Aconitum lycoctonum*, *A. variegatum*, *Dentaria bulbifera* i *D. enneaphyllos*, *Carex remota* a mnohé jiné.

42b. Táborsko-vlašimská pahorkatina

Převážná část této pahorkatiny náleží klimaticky do oblasti MT7 s průměrnou teplotou ca 6,5 °C a srážkami okolo 650 mm. Průměrná výška oblasti se pohybuje okolo 470 m n. m. Geologický podklad je v porovnání s okolními oblastmi poměrně pestrý, tvořený převážně rulami pestré série moldanubika, jen vzácněji s vložkami erlanů, vápenců, skamň, hadců a amfibolitů, u Chýnova s ostrovem permských sedimentů. Důležité jsou hadce mezi Mladou Vožicí a Kamberkem (Zlatými Horami).

Celkový charakter vegetace odpovídá suprakolinnímu stupni, krajina je dnes značně odlesněná (kulturní lesy většinou svahové), rybníků je relativně méně. Rekonstrukční vegetaci jsou převážně acidofilní doubravy, zřejmě s výrazným zastoupením jedle. Od sousední Sedlčansko-milevské pahorkatiny (42a), která již byla mimo území působnosti floristického kurzu, se tento fytogeografický podokres liší mimo jiné i geologickou stavbou (Sedlčansko-milevská pahorkatina je budována převážně horninami středočeského plutonu), což se projevuje podstatně vyšším zastoupením těžších půd a v důsledku i hojnějším výskytem druhů, kterým tyto půdní poměry vyhovují – např. *Scorzonera humilis*, *Selinum carvifolia*, *Galium boreale*. Rozdíl se projevuje i ve vyšším zastoupení vlhkých luk svazů *Molinion* a *Caricion gracilis*. Floristický i vegetační kontrast vůči okolním fytochorionům tvoří těž vegetace i jednotlivé druhy vázané na extrémní substráty, zejména vápence (např. *Cephalanthera damasonium*, *Polygala comosa*) a hadce (*Minuartia smekalii*, *Asplenium cuneifolium*).

43. Votická vrchovina

Jedná se o nejvyšší (průměrná nadmořská výška ca 600 m) a nejchladnější území navštívené v průběhu floristického kurzu. Klimaticky je řazeno převážně do oblastí MT5 a MT3, ve vrcholových partiích dokonce do CH7 a průměrnými teplotami pod 6,5°C. Klimaticky drsnější podmínky se odrážejí v místním známém názvu „Česká Sibiř“.

Fytogeografický okres je rozdělen na dva podokresy, které se liší geologickou stavbou. Podokres 43a. Čertovo břemeno je tvořen horninami středočeského plutonu, převážně granodiority. Druhá část území, 43b. Miličinská vrchovina je budována převážně rulami moldanubika. Vegetace má charakter submontánního stupně s rekonstrukčními bučinami, ale i podmačenými jedlovými smrčínami, s nejsevernějším výskytem *Soldanella montana* v Čechách. Náhradní luční vegetace byla v minulosti tvořena především vlhkými loukami svazů *Calthion* a *Caricion fuscae*, časté jsou smilkové pastviny svazu *Violion caninae*. Floristický kontrast s okolními fytochoriony tvoří především druhy květnatých bučin, které se však

často vyskytují i na příhodných polohách ve Středním Povltaví – např. *Actaea spicata*, *Bromus benekenii*, *Galium odoratum*, *Lysimachia nemorum*, *Polygonatum multiflorum* a *Prenanthes purpurea*. Zpravidla vzácné, avšak charakteristické jsou druhy lesních potůčků a pramenišť – např. *Circaea × intermedia*, *Ranunculus lanuginosus* či *Rosa pendulina* aj.

67. Českomoravská vrchovina

Do území floristického kurzu zasahuje jen nižší okrajová část tohoto velkého fytochorionu, která spadá převážně do klimatických oblastí MT 5 a MT 3 s průměrnou teplotou okolo 6,0–6,5°C a průměrnými srážkami okolo 600 mm. Do této oblasti ještě proniká více mírně teplomilných druhů a naopak chybějí výraznější horské druhy. Druhy více teplomilné zde většinou chybějí, jen místa bazičtějších vložek se zpravidla projevují větší pestrostí. Pro vrchovinu jsou typická společenstva submontánního stupně na silikátových podkladech (hlavně ruly a horniny plutonu). Lesní pokrývku tvořily v minulosti převážně jedlobučiny svazů *Fagion* a *Luzulo-Fagion*, na podmáčených místech v blízkosti potůčků a zejména lesních pramenišť až jedlové smrčiny s některými montánními druhy (např. *Soldanella montana*, *Caltha palustris* subsp. *procumbens*, *Lonicera nigra*, *Veronica montana*, *Willemetia stipitata*, *Calamagrostis villosa*, *Rosa pendulina*, *Phegopteris connectilis*, *Lastrea limbosperma* a *Polygonatum verticillatum*). Bylo tu dříve mnoho luk od sušších pastvin svazu *Violion caninae* až po rašelinné louky a rybníky s výskytem mnoha druhů hojněji rozšířených v Třeboňské pánvi. Dnes nacházíme jejich zbytky jen roztroušeně. V lesních rybnících se dosud vyskytuje *Potamogeton alpinus*, v pobřežních porostech často *Eleocharis mamillata*, u lučních pramenů snad dosud *Montia hallii*, na pastvinách častěji *Festuca filiformis*, *Scorzonera humilis*, *Polygala multicaulis*, *Ranunculus nemorosus*, již jen výjimečně *Gentianella praecox* subsp. *bohémica*, *Arnica montana*, *Pedicularis sylvatica* aj.

Seznam lokalit

Seznam lokalit byl uspořádán podle fytochorionů a následně podle kvadrantů středoevropského síťového mapování a podle abecedy. Na konci každé lokality je uveden autor (za pomlčkou), fytochorion a kvadrant středoevropského síťového mapování (v závorce). Pro usnadnění práce s lokalitami je zde ještě přehledně uvedeno přiřazení lokalit k fytochorionům a kvadrantům. V případě velmi blízkých lokalit jsou mimo první lokalitu další označeny malými písmeny abecedy za číslem. V případě zcela totožných lokalit u různých autorů je jedna z lokalit za číslem doplněna zkratkou autora, aby bylo možno každý floristický údaj přiřadit ke konkrétní lokalitě a konkrétnímu autorovi.

Poznámka: Dodatečně byly zařazeny ještě nálezy z oblasti vápenců u Chýnova a z okolí Bezděčína, které na exkurzích vedených S. Kučerou zaznamenal M. Štech, a dále byly zařazeny 4 lokality dodané jedním z recenzentů (B. Křisa). Tyto lokality jsou proto uvedeny až na konci seznamu lokalit. B. Křisovi i dalším recenzentům V. Grulichovi a J. Štěpánkovi za údaje a cenné připomínky velmi děkujeme.